

Jo, Robot

Isaac Asimov
1940

Lleis de la Robòtica

Primera Llei

Un robot no pot ferir un ésser humà o, per inacció, permetre que un ésser humà vingui a ser perjudicat.

Segona Llei

Un robot ha d'obeir les ordres donades pels éssers humans, excepte quan aquestes ordres entren en conflicte amb la Primera Llei.

Tercera Llei

Un robot ha de protegir la seva pròpia existència, sempre que aquesta protecció no entri en conflicte amb la Primera Llei o la Segona Llei.

Quarta Llei

Un robot ha de realitzar les funcions per a les quals ha estat programat, tret que això entri en conflicte amb una llei d'ordre superior.

1. ROBBIE

—Noranta-vuit... noranta-nou... cent!

Glòria s'enretirà el bracet rodanxó de davant dels ulls i romangué dempeus per un moment, arrufant el nas i parpellejant sota la llum del sol. Després, provant de mirar cap a tot arreu alhora, s'allunyà amb passes cauteloses de l'arbre en el qual s'havia estat repenjan.

Estirà el coll per estudiar les possibilitats d'un grup d'arbustos a la dreta, i després s'allunyà un xic enllà per tal de poder-ne veure els amagatalls des d'un angle millor. El silenci era absolut, fora de l'incessant brunzir dels insectes i de la piuladissa d'algun ocell atrevit que desafiava el sol del migdia.

—No sé què m'hi jugo —va dir Glòria fent una ganyota— que ha entrat a la casa, i li tinc dit un milió de vegades que a això no s'hi val.

Amb els llavis premuts i amb un arrufament de celles que li feia arrugar el front, es mogué amb determinació cap a l'edifici de dos pisos de l'altra banda del camí.

Va sentir massa tard la remor al seu darrera, seguida del característic i rítmic cataclíc-cataclac dels peus metàl·lics de Robbie. Va voltar com una baldufa i va veure com el seu company, triomfant, emergia del seu amagatall i es dirigia cap a l'arbre que feia de cau.

—Espera't, Robbie! —xisclà Glòria dolguda—. A això no s'hi val, Robbie! M'havies promès de no moure't fins que jo et trobés.

Les passes dels seus peus no tenien res a fer-hi davant les gambades de gegant de Robbie. Aleshores, a tres metres del toc, les passes de Robbie s'alentiren de cop i volta fins que només s'arrossegà, i Glòria, amb un esclat final de furiosa velocitat, es llançà panteixant per davant d'ell per tal de tocar la primera l'escorça de l'arbre-cau.

Amb alegria, es girà vers el fidel Robbie, i sense cap mena d'agraïment, li premià el seu sacrifici tot burlant-se cruelment de la seva poca habilitat corrent.

—Robbie, tortuga! Robbie, tortuga! —cridava amb la seva veu d'espigueta de nena de vuit anys—. Jo sempre et guanyo! Jo sempre et guanyo!

—Salmodiava les paraules amb ritme estrident.

Robbie no va respondre, almenys amb paraules. En canvi, va fer com qui corre, allunyant-se'n a poc a poc, fins que Glòria es trobà corrent-li al darrera, bracejant en l'aire, mentre ell l'anava esquivant per poc, forçant-la a voltar en cercles inútils.

—Robbie! —xisclava—. Atura't! —I la rialla li sortia dificultosament enmig d'esbufecs.

Fins que ell es girà de cop i volta i l'atrapà, fent-la voleiar, de manera que per un moment el món se li transformà en un buit blavós i els arbres verds s'allargaren

àvidament cap aquest buit. Després es trobà un altre cop a terra, repenjada en una cama de Robbie i agafada encara a un dit sòlid de metall.

Al cap d'una estona, li retornà la respiració. S'apartà inútilment els cabells esborrifats en una vaga imitació d'un dels gestos de la seva mare, i es va girar a mirar si s'havia estripat el vestit.

—Dolent! —cridà picant el pit de Robbie amb la mà—. Et donaré una surra!

I Robbie es va encongir, cobrint-se la cara amb les mans, de tal manera que ella va haver d'afegir:

—No, no ho faré, Robbie! No et pegaré! A més a més, ara em toca a mi, d'amagar-me, perquè tu tens les cames més llargues i m'havies promès de no córrer fins que jo et trobés.

Robbie assentí amb el cap —un paral·lelepípede petit, amb les vores i els cantons arrodonits, aferrat a un altre paral·lelepípede flexible— i, obedient, es tombà de cara a l'arbre. Un tel fi de metall descendí sobre els seus ulls vius i, de l'interior del seu cos, en ressonà un tic-tac continu.

—Ara no guipis ni et saltis cap número —advertí Glòria tot corrent a amagar-se.

Amb una regularitat constant s'anaren marcant els segons, i, en arribar al cent, les parpelles, es desclogueren i els ulls roig viu de Robbie van escodrinyar el panorama. Es van aturar per un moment en un tros de tela de colors estampats que sobresortia de darrera una pedra. Avançà unes passes i es va convèncer que al darrera hi era Glòria amagada.

A poc a poc, mantenint-se tota l'estona entre Glòria i l'arbre que feia de cau, avançà vers l'amagatall i, quan Glòria fou clarament a la vista i ja no podia fer veure més que no la veien, ell va allargar un braç cap a ella tot picant-se una cama amb l'altre braç perquè fes soroll. Glòria sortí emmurriada.

—Has guipat! —exclamà molt injustament—. A més, ja n'estic tipa, de jugar a la cuit de l'amagada. Vull anar a coll-i-be.

Però Robbie se sentia ferit per la injusta acusació, i s'assegué picat tot movent el cap feixugament d'un cantó a l'altre.

—Vinga, Robbie. Ho deia de broma, que guipaves. Porta'm a coll-i-be.

Però no era tan fàcil de guanyar-se Robbie. Es posà a contemplar el cel amb obstinació i va moure un altre cop el cap negativament amb més d'èmfasi.

—Si et plau, Robbie, porta'm a coll-i-be, si et plau! —Li voltà el coll amb els seus braços rosats i l'abraçà amb força. Després, canviant d'humor de cop i volta, se n'apartà—. Si no m'ho duus, ploraré —i el seu rostre es contragué en una ganyota premonitòria.

L'insensible Robbie parà poca atenció a aquesta terrible possibilitat i negà amb el cap per tercera vegada. Glòria va veure que calia jugar la darrera carta.

—Si no m'hi duus —exclamà melosament—, no t'explicaré cap més conte, apa! Cap ni un!

Davant d'aquest ultimàtum, Robbie cedí immediatament i sense condicions, afirmant amb el cap fins que li grinyolà el coll. Amb cura, alçà la nena i la col·locà damunt la seva espatlla.

La plorera amenaçadora de Glòria s'esvaí en un moment i la nena exultà joiosament. La pell metàl·lica de Robbie, mantinguda a una temperatura constant de trenta-tres graus gràcies a unes bobines interiors d'alta resistència, la feia sentir-se a gust i confortable, i el so fort i agradable que produïen els seus talons en picar rítmicament contra el pit d'ell l'encisava.

—Ets una nau voladora, Robbie, ets una gran nau platejada. Estira els braços. Ho has de fer així, Robbie, si vols ser una nau voladora.

La lògica era irrefutable. Els braços de Robbie foren ales que s'enganxaven en els corrents d'aire i esdevingué una nau platejada.

Glòria torçà el cap del robot cap a la dreta. Ell es decantà lleugerament. Glòria equipà la nau voladora amb un motor que feia “brrrr!” i després amb armes que feien “rat-ta-ta-ta” i “pssss”. Els empaitaven els pirates, i els llançacoets de la nau van entrar en acció. L'explosió de la nau pirata esdevingué una pluja d'espurnes i de llum.

—Té, un altre! Dos més! —cridà ella. I després, pomposament—: Més de pressa, valents! Estem acabant les municions.

Apuntava per damunt de la seva espatlla amb un valor a tota prova, i Robbie era una despuntada nau espacial que brunzia en el buit a tota marxa.

Avançà sense obstacles a través del prat cap a la zona d'herba alta de l'altre cantó, on s'aturà d'improvís tot fent xisclar la seva fogosa amazona, i després la descavalcà damunt la catifa flonja i verda.

Glòria panteixava entre esbufecs.

—Fantàstic! —exclamava ofegadament de tant en tant.

Robbie s'esperà que ella reprengués l'alè, i després li estirà suaument un floc de cabells.

—Que vols alguna cosa? —demanà Glòria fent un posat aparentment ingenu que no enganyà en absolut la seva enorme “mainadera”.

Ell li tibà el rínxol més fort.

—Ah, ja ho sé. Tu vols un conte.

Robbie féu que sí amb el cap ràpidament.

—Quin?

Robbie dibuixà un semicercle en l'aire amb el dit.

—Un altre cop? —protestà la nena—. T'he explicat La Ventafocs un milió de vegades. Encara no n'estàs tip? Si és per a criatures!

Ell féu un altre semicercle.

—Renoï! —Glòria es concentrà i repassà mentalment els detalls del conte (juntament amb les seves pròpies reelaboracions, que eren moltes), i començà.

—Estàs a punt? Doncs bé: hi havia una vegada una noia bonica que es deia Ventafocs. I tenia una madrastra molt i molt cruel, i dues germanastres lletges i molt

cruels i...

Glòria estava arribant al moment climàtic del conte —havien tocat les dotze de la nit i tot tornava a ser tan injust com al començament— i Robbie escoltava amb els ulls encesos, quan arribà la interrupció.

—Glòria!

Era la veu estrident d'una dona que havia estat cridant no una, sinó diverses vegades, i tenia el to nerviós d'aquell a qui l'ansietat se li està convertint en impaciència.

—La meva mare em crida —digué Glòria sense massa alegria—. Valdrà més que em tornis a casa, Robbie.

Robbie va obeir amb celeritat perquè alguna cosa dintre seu li deia que valia més obeir Mrs. Weston sense vacil·lar. El pare de Glòria rarament era a casa durant el dia, fora dels diumenges —aquell dia, per exemple—, i, quan hi era, es mostrava una persona simpàtica i comprensiva. La mare de Glòria, però, era una font d'inquietud per a Robbie, el qual sempre sentia l'impuls d'escapolir-se de la seva vista.

Mrs. Weston els dintíngi en el moment en què aparegueren per damunt de la tofa protectora de les herbes altes, i es retirà cap a dins a esperar-los.

—M'has fet perdre la veu de tant cridar-te, Glòria —va dir severament—. On eres?

—Era amb Robbie —respongué ella amb veu tremolosa—. Li estava explicant La Ventafochs, i m'he oblidat que era hora de menjar.

—Doncs també és una bona llàstima que Robbie se n'hagi oblidat. —Llavors, com si allò li hagués recordat la presència del robot, es tombà cap a ell—. Te'n pots anar, Robbie. Ella no et necessita, per ara. —A continuació, d'una manera brusca—: I no tornis fins que jo t'avisi.

Robbie es girà per anar-se'n, però dubtà en sentir que Glòria sortia en la seva defensa.

—Espera, mare, l'has de deixar quedar! Encara no li he acabat d'explicar La Ventafochs. Li he dit que li explicaria La Ventafochs i encara no he acabat.

—Glòria!

—De debò, mare. S'estarà tan quiet, que ni el notaràs. Es pot asseure a la cadira del racó i no dirà ni una paraula. Vull dir que no molestarà. Oi, Robbie?

Robbie, sentint-se demanat, va moure el seu cap massís una vegada de dalt a baix.

—Glòria, si no calles ara mateix, no veuràs Robbie durant tota una setmana.

—Molt bé —replicà la nena abaixant la vista—. Però La Ventafochs és el seu conte favorit i jo no l'he acabat. I a ell li agrada molt.

El robot se n'anà caminant tristament i Glòria s'empassà un sanglot.

George Weston estava còmode. Era un dels seus hàbits, estar còmode els diumenges a la tarda. Amb un bon tiberi a l'estómac; un agradable, tou i espellifat sofà on estenallar-se; un exemplar del Times; unes sabatilles i sense camisa; com podia algú no estar còmode?

Per això no li féu cap gràcia de veure entrar la seva muller. Després de deu anys de casats, era prou beneït com per encara estimar-se-la, i sempre estava content de veure-la. Però els diumenges a la tarda, just després de dinar, eren sagrats per a ell, i la seva idea de sòlida comoditat era que el deixessin en completa solitud durant dues o tres hores. Fixà, doncs, la vista amb fermesa damunt les darreres notícies de l'expedició Lefebre-Yoshida a Mart (aquesta s'havia enlairat des de la Base Lunar i podia realment reeixir) i va fer veure que no la veia.

Mrs. Weston esperà pacientment durant dos minuts, després, amb impaciència, dos més i, finalment, trencà el silenci.

—George!

—Mmmm?

—T'estic parlant a tu, George! Vols deixar aquest paperot i mirar-me?

El diari va cruixir en caure a terra, i Weston dirigí un rostre cansat cap a la seva muller.

—Què passa, maca?

—Ja ho saps, George. És la Glòria i aquesta màquina terrible.

—Quina màquina terrible?

—No et facis el desentès, ara. Aquest robot a qui la Glòria diu Robbie. No la deixa ni un moment.

—I per què hauria de deixar-la? No se suposa pas que ho hagi de fer. I a més a més no és cap màquina terrible. Aquest cony de robot és el millor del mercat i he hagut d'esquitxar mig any de sou. Però s'ho val. És mil vegades més llest que no pas la meitat dels empleats de la meva oficina.

Va fer moviment de tornar a agafar el diari, però la seva esposa fou més ràpida i l'hi arrabassà.

Escolta'm a mi, George. No vull confiar la meva filla a una màquina... i tant me fa si és o no és llest. No té ànima, i ningú no sap què pot estar pensant. Una criatura no és precisament perquè la guardi una cosa de metall.

Quan ho has decidit, això? —demanà Weston arquejant les celles—. Ja fa dos anys que s'està amb la Glòria i no t'havia vist mai preocupada fins ara.

—Al començament era diferent. Era una cosa nova; em llevava la feina de sobre i... i estava de moda. Però ara, no ho sé. Els veïns...

—I, en tot això, què hi pinten, els veïns? Escolta, un robot és infinitament més de confiança que no pas una mainadera humana. En Robbie va ser construït realment amb una sola finalitat: ser el company d'un infant. Tota la seva "ment" ha estat creada amb aquest propòsit. No pot sinó ser lleial, tendre i amable. Es una màquina. Està feta així. Es molt més del que pots dir d'alguns éssers humans.

—Però alguna cosa pot anar malament. Alguna... alguna... —Mrs. Weston estava una mica confosa respecte a l'interior d'un robot— alguna peça de dins es pot espatllar i aquesta cosa horrible podria perdre l'oremus i... i... —No gosava acabar-ne de formular la conclusió lògica.

—Quin disbarat! —refusà Weston amb una esgarripança involuntària d'inquietud—. És completament ridícul. Quan vam comprar en Robbie, ja vam discutir prou sobre la Primera Llei de la robòtica. Saps que és impossible que un robot faci mal a un ésser humà; que molt abans que alguna cosa es pogués espatllar tant com per alterar aquesta Primera Llei, el robot hauria quedat totalment inutilitzat. És matemàticament impossible. A més, faig venir dos cops a l'any un enginyer d'U.S.Robots perquè doni un repàs al pobre artefacte. Hi ha tantes possibilitats que a en Robbie se li espatlli alguna cosa, com que tu i jo quedem sonats de cop i volta. En realitat, moltes menys.

Va fer un altre fútil intent de tornar a agafar el diari i la seva muller l'hi llançà irada cap a l'altra habitació.

Es tracta justament d'això, George! No vol jugar amb ningú més. Hi ha dotzenes de nens i nenes amb qui es podria fer amiga, però no ho vol. Si no la forço jo, no s'hi vol ni acostar. Aquesta no és manera d'educar una nena. Vols que sigui normal, oi que sí? Bé deus voler que arribi a ocupar un lloc dins la societat?

En fas un gra massa, Grace. Fes-te l'efecte que en Robbie és un gos. He vist centenars de nens que s'estimaven més el seu gos que no pas son pare.

Un gos és diferent, George. Ens hem de desfer d'aquesta cosa horrible. Pots tornar-lo a la companyia. Ho he demanat i pots.

Que ho has demanat? Ara escolta, Grace, i no traguem les coses fora de lloc. Ens quedarem amb el robot fins que la Glòria sigui gran i no vull tornar a parlar de la qüestió.

I, havent dit això, sortí emmurriat de l'habitació.

Dos dies després, Mrs. Weston anà a trobar el seu marit a la porta.

Vull que ho sàpigues, això, George. Al poble hi ha mala maror.

—Per què? —va demanar Weston. Anà cap al lavabo per tal d'ofegar qualsevol possible resposta amb el clapoteig de l'aigua.

Mrs. Weston s'esperà.

—Per en Robbie —va dir després.

Weston sortí de pressa, amb la tovallola a la mà, el rostre vermell i irat.

—Què t'empatolles?

—Oh, la cosa va creixent i creixent. He provat de tancar els ulls a tot plegat, però no penso fer-ho més. La majoria de la gent del poble considera en Robbie perillós. No deixen que la canalla s'acosti els vespres per aquí.

—Nosaltres bé li confiem la nostra filla.

—La gent, en coses així, no s'avé pas a raons.

—Doncs que se'n vagin a fer punyetes.

—Dir això no soluciona pas el problema. Jo hi haig d'anar a comprar. Els haig de veure cada dia. I ara a la ciutat això dels robots està encara pitjor. A Nova York ha sortit un ban que prohibeix que els robots surtin al carrer des que es pon el sol fins que torna a sortir.

—D’acord, però no ens poden pas prohibir que els tinguem a casa nostra. Grace, aquesta és una de les teves campanyes. Ho sé. És inútil. La resposta continua essent: no! Ens quedarem en Robbie!

Però ell estimava la seva muller i, el que és pitjor, ella ho sabia. George Weston, pobret, no era, al capdavant, res més que un home, i la seva muller feia un ús absolut de totes les estratagemes que el sexe menys hàbil i escrupulós ha après, amb raó i en va, a témer.

Durant la setmana següent, ell cridà deu cops “En Robbie es queda i prou!” Cada vegada ho digué amb menys fermesa i rondinant amb més força i desesperació.

A la fi arribà el dia en què Weston s’acostà a la seva filla amb sentiment de culpabilitat i li suggerí una “meravellosa” sessió de visivox al poble.

Glòria picà de mans amb alegria.

—Que pot venir en Robbie?

—No, maca. —El to de la seva veu, en respondre, li provocà un calfred—. No deixen anar-hi robots, al visivox, però li podràs explicar tot quan tornem a casa. — Les darreres paraules se li havien trabucat a la boca.

Glòria tornà del poble desbordant d’entusiasme, ja que el visivox havia estat realment un espectacle sensacional.

S’esperà que el seu pare aparqués el cotxe a reacció dins el garatge subterrani.

—Espera’t que-li ho expliqui a en Robbie, pare. S’ho hauria passat bomba. Sobretot quan Francis reculava ta-a-a-an silenciosament, i ha ensopegat de cul amb un dels homes-lleopard i ha hagut de fugir corrent. —Va riure un altre cop—. Pare, hi ha de debò homes-lleopard a la Lluna?

—Probablement no —digué Weston absent—. És tot broma.

No podia entretenir-se més de temps amb el cotxe. Hauria d’enfrontar-se amb la situació.

Glòria engegà a córrer per la gespa.

—Robbie! Robbie!

Després s’aturà de cop i volta en veure un collie que la mirava amb els seus ulls marrons, tot remenant la cua pel porxo.

—Oh, quin gos més bonic! —S’enfilà pels graons, s’hi apropà amb cautela i el va amanyagar—. És per a mi, pare?

—Sí, per a tu, Glòria —digué la mare, que se’ls acabava d’afegir—. Oi que és bonic? I quin pèl més maco! És molt festós. Li agraden les nenes petites.

—Sap jugar?

—I tant! Sap fer tota mena d’acrobàcies. Ho vols veure?

—Un moment. Vull que Robbie també el vegi. Robbie. —Es va aturar, indecisa, i arrufà les celles—. No sé què m’hi jugo que s’està tancat a la seva habitació, enfadat amb mi perquè no me l’he endut al visivox. Li ho hauràs d’explicar, pare. A mi potser no em creuria, però sap que, si tu li dius, és veritat.

Weston va serrar els llavis amb més força. Mirà la seva muller, però no va trobar-li la mirada.

Glòria es girà precipitadament, i baixà corrent les escales del soterrani.

—Robbie! —cridava—. Vine a veure què m’han comprat el pare i la mare! M’han dut un gos, Robbie!

Un minut després tornava esverada.

—Mare, en Robbie no és a la seva cambra. On és?

No hi hagué cap resposta. George Weston va tossir i de sobte s’interessà enormement per un núvol que flotava a la deriva. La veu de Glòria era tremolosa, al caire del plor.

—On és en Robbie, mare?

Mrs. Weston s’assegué i va atreure suaument la seva filla cap a ella.

—No t’amoïnis, Glòria. En Robbie se n’ha anat, em sembla.

—Que se n’ha anat? A on? A on se n’ha anat, mare?

—No ho sap ningú, filleta. Només se n’ha anat. L’hem buscat, buscat i buscat, però no l’hem pogut trobar.

—Vols dir que no tornarà mai més? —Els seus ulls expressaven esfereïment.

—Potser el trobarem aviat. El buscarem. I, mentrestant, podràs jugar amb aquest gosset bonic. Mira’l! Es diu Llampec i sap...

Però els ulls de Glòria eren amarats de llàgrimes.

—No vull aquest gossot! Vull en Robbie! Vull en Robbie! Vull que trobis en Robbie! —Els seus sentiments eren massa profunds per a expressar-los amb paraules, i esclatà en un plor estrident.

Mrs. Weston mirà el seu marit tot buscant ajut, però ell no va fer res més que fregar el terra amb els peus, malhumorat, sense deixar de mirar el cel, i, per tant, ella es va haver de dedicar a consolar la nena.

—Per què plores, Glòria? En Robbie no era res més que una màquina, només una maquinota vella i fastigosa. No tenia gens de vida.

—Era gens una maquinota! —va xisclar Glòria amb feresa i sense massa correcció gramatical—. Era una persona com tu i com jo, i era amic meu! Vull que torni! Oh, mare, vull que torni!

Sa mare gemegà, vençuda, i deixà Glòria amb la seva pena.

—Deixa-la que es desfogui —digué al seu marit—, les penes de la canalla no duren. D’aquí a pocs dies haurà oblidat l’existència d’aquell horrible robot.

Però el temps demostrà que Mrs. Weston era un xic massa optimista. Certament, Glòria deixà de plorar, però també va deixar de somriure i, a mesura que anaren passant els dies, es va anar tornant encara més silenciosa i ombrívola. Gradualment, la seva actitud passiva d’infelicitat contorbà Mrs. Weston i, si no va cedir, fou per tal de no haver d’admetre el fracàs davant del seu marit.

Aleshores, un vespre, entrà precipitadament a la sala d’estar, s’assegué, plegà els braços i semblava com si estigués al caire de la follia.

El seu marit estirà el coll per tal de veure-la per damunt del diari.

—Què passa ara, Grace?

—Aquesta criatura, George. Avui he hagut de tornar el gos. La Glòria deia que no suportava de veure'l. Em farà agafar un atac de nervis. Weston deixà caure el diari i aparegué una guspira d'optimisme a la seva mirada.

—Potser... potser hauríem de fer tornar en Robbie. Es podria fer, ho saps. Puc trucar...

—No! —replicà obstinadament—. Ni sentir-ne a parlar. No ens donarem per vençuts tan fàcilment. La meva filla no la criarà un robot, encara que hagi de trigar anys a oblidar-lo.

Weston recollí el diari un altre cop, decebut.

—Un any d'aquesta manera, i em faré vell abans d'hora.

—Ets d'una gran ajuda, George —fou la resposta glacial—. El que necessita Glòria és un canvi d'ambient. És evident que aquí no pot oblidar en Robbie. Com vols que ho faci, quan cada arbre i cada pedra fan que el recordi? Realment, és la situació més forassenyada que hagi sentit a explicar mai. Imagina't una criatura llanguint-se perquè ha perdut un robot.

—Bé, anem al gra, ara. Quin és el tipus de canvi d'ambient que tens planejat?

—La duresa a Nova York.

—A la ciutat! A l'agost! Diques, tu saps què és Nova York, a l'agost? Es insuportable!

—Milions de persones la suporten.

—No tenen cap lloc com aquest per a anar. Si no s'haguessin d'estar a Nova York, en fugirien.

—Doncs nosaltres ens hi haurem d'estar. Proposo de marxar ara mateix, o tan aviat com ho tinguem arreglat. A ciutat, la Glòria tindrà prou interessos i amics per a reanimar-se i perquè oblidi aquesta màquina.

—Déu meu! —rondinà el tou del marit—. Aquell forn!

—Hem de fer-ho —respongué ella amb fermesa—. La Glòria ha perdut dos quilos aquest darrer mes, i la salut de la meva filleta és més important per a mi que no pas la teva comoditat.

—És una llàstima que no pensessis en la salut de la teva filleta abans de privar-la del robot de la seva ànima —murmurà, però per a ell mateix.

Glòria presentà immediatament senyals de millora quan s'assabentà del viatge imminent a la ciutat. En parlà poc, però, quan ho féu, sempre ho va fer amb il·lusió. Ara, un altre cop, començava a somriure i a menjar una mica com solia.

Mrs. Weston se'n felicità i no va pas perdre l'oportunitat de refregar-ho a l'encara escèptic marit.

Ho veus, George? Ajuda a fer les maletes igual que un angelet i xerra com si no hi hagués res al món que l'amoïnés. Es ben bé el que et vaig dir, només cal desviar la seva atenció cap a una altra cosa.

Mmmm... —fou l'escèptica resposta—. Esperem-ho.

Els preliminars es van enllestir de pressa. Van fer els arranjaments necessaris per preparar la casa que habitarien a la ciutat i llogaren una parella perquè els guardés la casa de camp. Quan finalment va arribar el dia del viatge, Glòria tornava a ser totalment la mateixa d'abans, i no esmentà Robbie en absolut.

Amb molt bona disposició, la família prengué un taxigir a l'aeroport (Weston hauria preferit d'usar el seu propi autogir, però tenia dues places i no duia maleta) i es van ficar dins l'aeronau que s'esperava.

Vine, Glòria —digué Mrs. Weston—, t'he guardat un lloc al costat de la finestra perquè puguis veure el paisatge.

Glòria trotà alegrement corredor avall, encastà el nas en el vidre gruixut i transparent encerclat per un oval blanc, i hi mirà cada cop més absorta mentre la sobtada tos del motor anava penetrant a l'interior de la nau. Era massa petita per espantar-se quan el terra s'allunyà, com si hagués caigut per un escotilló, i notà com de cop i volta passava a pesar el doble del normal, però no pas tan petita perquè tot allò no li interessés enormement. No va ser fins que la terra es va haver tornat com un edredó de quadres minúsculs, que ella enretirà el nas i mirà la seva mare un altre cop.

—Arribarem aviat a la ciutat, mare? —demanà, fregant-se el nas fred i mirant amb interès com la taca de vapor que la seva respiració havia format al vidre s'anava esvaint fins que desapareixia.

D'aquí a una mitja hora aproximadament, bonica. —I amb un to d'angoixa gairebé imperceptible—: Estàs contenta que marxem? Oi que t'agradarà, la ciutat, amb tants edificis, gent i coses per veure? Anirem al visivox cada dia i a veure espectacles, i anirem al circ i a la platja...

—Sí, mare —fou la rèplica poc entusiasta de Glòria.

En aquell moment l'aeronau passava per sobre una nuvolada, i Glòria quedà a l'instant absorbida per l'inusual espectacle de trobar-se amb els núvols a sota. Després foren una altre vegada enmig d'un cel clar, i ella es girà cap a sa mare amb un sobtat i misteriós aire d'aquell qui sap.

—Jo sé per què anem a ciutat, mare.

—Ah, sí? —Mrs. Weston havia quedat desconcertada—. Per què, bonica?

—Tu no m'ho deies perquè volies que fos una sorpresa, però jo ho sé. —Per un moment, s'abandonà a l'admiració de la seva pròpia penetració aguda, i després va riure alegrement—. Anem a Nova York per poder trobar en Robbie, oi? Amb detectius.

La declaració enganxà George Weston a mig beure un got d'aigua, i tingué un efecte desastrós. Hi hagué un esbufec ofegat, un guèiser d'aigua i després un atac de tos escanyussada. Quan tot es va haver acabat, estava dret, amb la cara vermella, xop d'aigua i molt, molt, enutjat.

Mrs. Weston conservà la seva compostura, però quan Glòria va repetir la pregunta en un to de veu més anguniós, se li va acabar la paciència.

—Potser —replicà asprivament—. Ara seu i calla, per l'amor de Déu.

Nova York, l'any 1998, era, més que mai en la seva història, un paradís per als visitants. Els pares de Glòria se n'adonaren i ho aprofitaren al màxim.

Sota les ordres directes de la seva muller, George Weston se les arreglà perquè els seus negocis s'espavilessin sols durant un o dos mesos, i així estar lliure per dedicar-se a allò que ell anomenava “desgraciar la Glòria aviciant-la”. Com solia passar amb Weston, tot es desenrotllà d'una manera eficient, completa i metòdica. Abans d'un mes, tot allò que es podia fer havia estat fet.

L'havien duta al capdamunt de tot de l'edifici Roosevelt, de vuit-cents tres metres, perquè pogués contemplar respectuosament des d'allí dalt el panorama de terrats que barrejava en la llunyania els camps de Long Island i les terres de New Jersey.

Visitaren parcs zoològics en el quals Glòria contemplà amb fascinant esglai “un lleó de veritat” (però bastant decebuda perquè els guardians l'alimentaven amb bistecs crus, en comptes d'éssers humans, com ella havia esperat), i va voler veure amb insistència i de manera peremptòria “la balena”.

Prestà la mateixa atenció als parcs, a les platges, a l'aquàrium i als diversos museus a què van anar.

La van portar d'excursió fins a mig curs de l'Hudson dalt d'un vapor decorat segons l'arcaic estil dels bojos anys vint. Viatjà a través de l'estratosfera en una excursió d'exhibició, al llarg de la qual el cel va esdevenir d'un morat fosc i van aparèixer les estrelles, i la terra boirosa al dessota semblava un enorme bol còncav.

Un vaixell submarí amb parets de vidre la portà sota les aigües de Long Sound, on, en un món verd i oscil·lant, elements de la fauna marina atractivament inusuals i curiosos li llançaven mirades embadalides i desapareixien de cop i volta.

En un nivell més prosaic, Mrs. Weston se l'endugué als grans magatzems, on es va poder delectar en una altra mena de món meravellós.

De fet, quan el mes gairebé s'havia consumit, els Weston estaven convençuts que s'havia fet tot el possible per treure d'una vegada i per sempre del cap de Glòria el desaparegut Robbie, però no estaven massa segurs d'haver-hi reeixit.

El fet és que Glòria, anés on anés, mostrava el mateix interès absort i concentrat de sempre, quan es creuaven amb un robot. Per emocionant que fos l'espectacle que tenia al davant, per nou que fos als seus ulls infantils, l'abandonava a l'instant si de cua d'ull entreveia un moviment metàl·lic.

Mrs. Weston va fer tot el possible per mantenir Glòria allunyada de tots els robots.

I la qüestió arribà al punt culminant amb l'episodi del Museu de la Ciència i d'Indústria. El museu havia anunciat un “programa especial per a infants”, en el qual s'anaven a exhibir els resultats de la màgia, científica adequats a la mentalitat dels infants. Els Weston, naturalment, el posaren a la seva llista de “prioritats bàsiques”.

Els Weston estaven totalment absorbits davant les proeses d'un poderós electromagnet, quan, de cop i volta, Mrs. Weston s'adonà del fet que Glòria no era amb ells. El pànic inicial va deixar pas a la decisió calmada i, amb l'ajut de tres vigilants, va començar una acurada recerca.

Glòria, evidentment, no era, però, de les que deambulen sense cap objectiu. Per a la seva edat, era una nena d'una capacitat de decisió poc usual, força afectada, en aquest sentit, pels gens materns. Al tercer pis, hi havia vist un enorme indicador que deia "Cap al Robot Parlant". Després que n'hagué desxifrat el sentit per a si mateixa i que hagué observat que els seus pares no semblava pas que volguessin emprendre la direcció correcta, va fer la cosa òbvia. Esperant el moment oportú en què els seus pares estigueren distrets, se'n separà tranquil·lament i seguí l'indicador.

El Robot Parlant era un tour de force, una andròmina absolutament no gens pràctica, amb un valor exclusivament publicitari. Un cop cada hora, un grup acompanyat s'hi aturava al davant i feia preguntes xiuxiuejant-les discretament a l'enginyer encarregat del robot. L'enginyer decidia quines preguntes eren adequades per als circuits del Robot Parlant i les hi transmetia.

Era més aviat avorrit. Estava bé de saber que el quadrat de catorze és cent noranta-sis, que la temperatura del moment és de vint-i-un graus i que la pressió de l'aire és de 76,24 centímetres de mercuri, que el pes atòmic del sodi és 23, però ningú no necessita realment un robot per a això. Ningú no necessita d'una manera especial una massa pesada i totalment immòbil de filferros i bobines escampats per vint-i-cinc metres quadrats.

Poca gent es molestava a tornar a una segona sessió, però una adolescent seia silenciosament en un banc esperant la tercera. Era sola a la sala quan Glòria hi entrà.

Glòria no se la va pas mirar. Per a ella, en aquell moment, un ésser humà no era sinó un altre objecte més sense cap importància. Va concentrar la seva atenció en aquella massa amb rodes. Per un moment, dubtà consternada. Allò no s'assemblava a cap dels robots que ella havia vist. Amb precaució i vacil·lant, deixà sentir la seva veueta.

—Si us plau, Senyor Robot, que sou vós el Robot Parlant, Senyor?

No n'estava segura, però li semblava que un robot que parlés es mereixia realment un tracte molt educat. (El rostre magre i poc atractiu de l'adolescent mostrà una mirada d'intensa concentració. Va treure apressadament una llibreteta i començà a escriure-hi amb trets ràpids).

Hi hagué un grinyolar oliós d'engranatges, i tot d'un plegat una veu de timbre metàl·lic deixà sortir paraules sense accent ni entonació.

—Jo-sóc-el-robot-que-parla.

Glòria el mirà fixament amb tristesa. Parlava, però el so venia d'algun lloc de dintre. No hi havia una cara per parlar-li.

—Em podeu ajudar, vós, Senyor Robot? —demanà ella.

El Robot Parlant havia estat dissenyat per respondre qüestions, i fins aleshores sempre li havien demanat aquelles coses que ell era capaç de respondre. Per aquesta raó, tenia força confiança en les seves aptituds.

—Jo-puc-ajudar-te.

—Gràcies, Senyor Robot. No heu pas vist en Robbie?

—Qui-és-en-Robbie?

—És un robot, Senyor Robot. —S'estirà de puntetes—. Es més o menys així d'alt, Senyor Robot, o més encara, i és molt simpàtic. Té cap, sabeu? Vull dir que vós no en teniu, però ell sí, Senyor Robot.

—Un Robot? —El Robot Parlant s'havia perdut.

—Sí, Senyor Robot. Un robot com vós, només que no pot parlar, és clar, i... sembla una persona de debò.

—Un-robot-com-jo?

—Sí, Senyor Robot...

A la qual cosa, l'única resposta del Robot Parlant va ser un imprevisible balbuceig i algun so escadusser incoherent. La radical generalització que li havien ofert, és a dir, la seva existència, no pas com a objecte individual sinó com a membre d'un grup general, havia estat massa per a ell. Fidelment, havia provat d'assimilar el concepte i se li havien fos mitja dotzena de bobines. Sonaven senyals curts d'alarma. (Aleshores l'adolescent se'n va anar. En tenia prou per al seu exercici de primer curs de Física sobre "Aspectes Pràctics de la Robòtica". Aquell exercici era el primer dels molts que Susan Calvin faria sobre el tema).

Glòria romania dreta esperant, amb una impaciència cautelosament dissimulada, la resposta de la màquina, quan sentí un crit al seu darrera, "És allí!", i reconegué que aquell crit era de la seva mare.

—Què hi fas aquí, dolenta? —cridà Mrs. Weston, la seva angoixa transformada de sobte en ira—. Que no saps que has donat un espant de mort a ton pare i a ta mare? Per què has fugit?

L'enginyer del robot també havia entrat corrents, estirant-se el cabells i demanant qui dels presents havia espatllat la màquina.

—Que no sabeu llegir els rètols? —bramà—. No és permès a ningú d'estar-se aquí sense el vigilant.

Glòria elevà la seva veu afligida per damunt de l'aldarull.

—Jo només he vingut a veure el Robot Parlant, mare. Em pensava que, com que tots dos són robots, potser sabia on és en Robbie. —I aleshores, com si pensar en Robbie li hagués fet reavivar el record, esclatà tot d'una, feta una mar de llàgrimes—. I jo haig de trobar, mare! Ho haig de fer!

—Oh, Déu del cel! —digué Mrs. Weston ofegant un crit—. Anem a casa, George. No puc més.

Aquell vespre, George Weston sortí unes quantes hores, i l'endemà al matí s'acostà a la seva muller amb una expressió suspecta com de pretensiosa complaença.

—He tingut una idea, Grace.

—Sobre què? —demanà ella, amb tristor i desinterès.

—Sobre la Glòria.

—No deus pas voler suggerir de tornar a comprar aquell robot?

—És clar que no.

—Doncs parla. Valdrà més que t'escolti. Res del que jo he fet no sembla pas que hagi servit gens.

—D'acord. Vet ací el que he pensat. Tot el problema amb la Glòria rau en el fet que ella es pensa que en Robbie és una persona i no pas una màquina. Per això no el pot oblidar. Ara bé, si aconseguim de convèncer-la que en Robbie és una persona d'acer i de coure en forma de planxes, i que el seu fluid vital no és més que cables elèctrics, fins quan duraria el seu enyor? Es tracta de l'atac psicològic, no sé si veus el que vull dir.

—Com ho penses fer?

—És fàcil. On suposes que vaig anar, ahir a la nit? Vaig convèncer Robertson, d'U.S. Robots & Mechanical Men, Inc., que ens arreglés per a demà una visita completa a les seves instal·lacions. Hi anirem tots tres i, abans que l'haurem acabada, la Glòria s'haurà convençut que un robot no té vida.

Els ulls de Mrs. Weston s'havien anat engrandint gradualment i el que hi guspirejava s'assemblava força a una sobtada admiració.

—Caram, George, això és una bona idea!

I els botons de l'americana de George Weston quedaren tibants.

—Totes les meves ho són —digué.

Mr. Struthers era un director general consciencios i, naturalment, tendia a ser un xic xerraire. El resultat fou, doncs, una visita completament, potser massa i tot, explicada punt per punt. Tanmateix, Mrs. Weston no s'avorria. L'aturà, és clar, diverses vegades i li pregà que repetís les seves explicacions en un llenguatge més simple que Glòria pogués entendre. Sota la influència d'aquesta apreciació de la seva capacitat com a narrador, Mr. Struthers s'expansionà afablement i, suposant que això fos possible, esdevingué encara més loquaç.

En canvi, George Weston mostrava una impaciència creixent.

—Perdoneu-me, Struthers —digué, tot interrompent-lo al bell mig d'una conferència sobre la cèl·lula fotoelèctrica—, no teniu cap secció de la fàbrica on només s'usin robots per a la feina?

—Com? Ah, sí! És clar! —Somrigué a Mrs. Weston—. En certa manera és un cercle viciós; robots que creen robots. Evidentment, no ho solem fer d'una manera general. Per una raó: els sindicats no ens ho permetrien mai. Però podem fabricar alguns robots fent servir solament robots, només com una mena d'experiment científic. Mireu —picà lleugerament les ulleres contra el palmell de la seva mà com per reforçar l'argument—, d'allò que els sindicats obrers no s'adonen, i ho dic com a home que sempre ha tingut simpaties pel moviment obrer en general, és que

l'adveniment del robot, encara que comportí algunes dislocacions al començament, serà inevitablement...

—Sí, Struthers —digué Weston—, però respecte a aquesta secció de què parreu... que podríem veure-la? Estic segur que deu ser molt interessant.

—Sí! Es clar que sí! —Mr. Struthers es tornà a posar les ulleres amb un gest concloent i estossejà incòmode—. Seguiu-me si us plau.

Es mantingué relativament callat mentre els conduïa tots tres a través d'un llarg corredor i per una escala. Després, quan van haver arribat en una gran sala ben il·luminada on se sentia un bronzir d'activitat metàl·lica, se li obriren les portes i una riuada d'explicacions li rajà una altra vegada.

—Ja hi sou! —digué amb orgull—. Només robots! Hi ha cinc homes fent de vigilants i ni tan sols s'estan aquí. En cinc anys, és a dir, des que vam començar aquest projecte, no hi ha hagut ni un accident. És clar que els robots que es munten aquí són relativament simples, però...

La veu del director general havia esdevingut des de feia estona una mena de murmuri suau per a les orelles de Glòria. Tota la visita li semblava més aviat avorrida i inútil, malgrat que es veien molts robots. Però cap no era ni remotament com Robbie, i ella els mirava amb un clar menyspreu.

Observà que en aquella sala no hi havia ningú. Després els seus ulls davallaren sobre sis o set robots enfeïnats a l'entorn d'una taula que hi havia al centre de la sala. Se li obriren mostrant una sorpresa incrèdula. La sala era gran. No podia veure-ho bé com per assegurar-ho, però un dels robots semblava... semblava... l'era!

—Robbie!

El seu xiscle fendí l'aire, i un dels robots de la taula vacil·là i deixà caure l'eina que sostenia. Glòria gairebé estava boja de joia. Esmunyint-se per la barana abans que ni el seu pare ni la seva mare la poguessin deturar, saltà àgilment cap al terra, a uns quants centímetres més avall, i corregué cap al seu Robbie, tot brandant els braços i amb els cabells onejant.

I els tres adults, esfereïts i palplantats per l'horror, veieren com, en la seva emoció, la nena no s'adonava que un tractor enorme i feixuc avançava cap a ella cegament.

A Weston li caigueren unes dècimes de segon per a reaccionar, i aquestes dècimes ho eren tot. Perquè Glòria era fora d'abast. Per bé que Weston saltà la barana en un gest desesperat, tot era evidentment inútil. Mr. Struthers gesticulava frenèticament cap als vigilants perquè aturessin el tractor, però els vigilants eren només éssers humans i tardaren a reaccionar.

Només Robbie actuà a l'hora i amb precisió.

Amb les seves cames metàl·liques devorant l'espai entre ell i la seva mestressa, s'hi abalançà des de la banda contrària. Llavors tot succeí alhora. D'una braçada, Robbie arrabassà Glòria de terra, sense afliuxar la seva velocitat gens ni mica, deixant-la sense respiració. Weston, sense comprendre massa què havia passat, va

sentir, més que no pas veure, com Robbie li passava pel costat i s'aturava en sec. El tractor va passar per on era Glòria mig segon després que Robbie, rodà uns tres metres més i s'aturà grinyolant d'una manera interminable.

Glòria reprengué l'alè, sota les abraçades apassionades dels seus pares, i es girà àvidament vers Robbie. Per a ella no havia passat res més, sinó que havia retrobat el seu amic.

Però l'expressió d'alleujament de Mrs. Weston s'havia convertit en un recel amenaçador. Es girà cap al seu marit i, a despit de la seva aparença despenada i indecorosa, se les arreglà per llançar una mirada formidable.

—Tu havies maquinat això, oi?

George Weston s'eixugà amb el mocador el front calent. La seva mà era poc ferma i els seus llavis només pogueren articular un somriure tremolós i molt feble.

Mrs. Weston va seguir el fil dels seus pensaments.

—Robbie no havia pas estat dissenyat per fer treballs d'enginyeria o de construcció. Quin servei els podia fer? Tu l'has col·locat aquí deliberadament perquè la Glòria el trobés. Saps que ha estat tal com dic.

Bé, ho he fet —digué Weston—. Però, Grace, com podia, jo, saber que la trobada seria tan violenta? A més, Robbie li ha salvat la vida, això ho has d'admetre. No el pots pas despatxar una altra vegada.

Grace Weston s'ho rumià. Es girà cap a Glòria i Robbie, i els contemplà per un moment pensativa. Glòria estava abraçada al coll del robot, estrenyent-lo de tal manera que hauria pogut asfixiar a qualsevol altra criatura que no fos de metall, i li explicava ximpleries amb un deliri quasi histèric. Els braços d'acer cromat de Robbie (capaços de doblegar com un filferro una barra d'acer de cinc centímetres de diàmetre) envoltaven la nena suaument i amorosa, i els seus ulls tenien una lluentor intensament roja.

—Bé —digué Mrs. Weston, a la fi—, em sembla que es pot quedar amb nosaltres fins que es rovelli. —Susan Calvin va arronsar les espatlles.

—Naturalment, no ho va fer. Això passava el 1998. L'any 2002, vam inventar el robot mòbil parlant, el qual òbviament, va convertir els models muts en antigalles, i això ja passava de taca d'oli per als qui estaven contra els robots. La majoria de governs del món van prohibir, entre 2003 i 2007, que a la Terra s'usessin els robots per a altra cosa que no fos investigació científica.

—Així que la Glòria, al cap i a la fi, va haver d'abandonar en Robbie?

—Em temo que sí. M'imagino, però, que va ser més fàcil per a ella als quinze anys que no pas als vuit. Tanmateix, va ser una actitud estúpida i inútil per part de la Humanitat; U.S. Robots era en el punt més baix, financerament, justament en l'època en què jo vaig entrar-hi, el 2007. Al començament, em vaig pensar que em quedaria sense feina en cosa de mesos, però després ens vam dedicar a desenvolupar el mercat extraterrestre.

—I llavors us va recuperar, és clar.

—No pas del tot. Vam començar intentant d'adaptar els models que teníem a mà. Els primers models parlants, per exemple. Feien prop de tres metres i mig, eren molt matussers i no pas massa bons. Els vàrem enviar a Mercuri perquè ajudessin a construir l'estació minera que s'hi feia, però la cosa se'n va anar a l'aigua.

Vaig aixecar els ulls, sorprès.

—És cert? Doncs Mercury Mines és una empresa de molts bilions de dòlars.

—Ho és ara, però no va reeixir fins al segon intent. Si voleu saber alguna cosa sobre això, jove, us aconsello que aneu a veure Gregory Powell. Ell i Michael Donovan es feien càrrec dels nostres casos més difícils durant els anys deu i vint. Fa anys que no en sento a parlar, de Donovan, però Powell viu aquí mateix, a Nova York. Ara és un avi, una cosa a la qual costa d'acostumar-s'hi Jo només puc pensar en ell com a jove. És clar que, llavors, jo també era jove.

Vaig intentar deturar la seva xerrameca.

—Bé, si me'n feu cinc cèntims, Dra. Calvin, jo mateix m'espavilaré perquè ell m'ho acabi d'explicar tot després. (I això és exactament el que vaig fer més tard).

Isaac Asimov (Petrovitxi, Rússia 1920 – Nova York 1992)

Va créixer al barri de Brooklyn, on els pares regentaven una tenda de llaminadures que, curiosament, també venia diaris i revistes. Al seu pare, però, no li feia el pes que el petit dels Asimov llegís els fanzins de l'època, doncs els considerava vulgars; tot i aquest impediment, el xiquet va acabar convençant al seu pare i va poder

descobrir tot un món d'imaginació i d'inquietud científica. De fet, les publicacions periòdiques van servir d'impuls a la seva carrera literària: els primers llibres de les seves famoses sagues de la Fundació i dels robots van ser publicades originalment, durant els anys quaranta, a les revistes *Super Science Stories* i *Astounding Science Fiction*. Asimov col·laborà habitualment amb aquestes i d'altres revistes, ja sigui publicant contes o bé fent tasques d'edició.

Curiosament, sent menut, també va ser un usuari habitual de la biblioteca pública. "Al principi la seva mare l'acompanyava diàriament a la biblioteca, però es va cansar de seguida i com que confiava en ell, va deixar de fer-ho. A més a més el seu pare considerava que qualsevol llibre que estigués en una biblioteca és que valia la pena de llegir i d'aquesta manera va desaparèixer el control parental de les seves lectures cosa que va permetre que pogués conèixer els clàssics grecs i romans, els mites nòrdics, la ciència i els descobriments científics i tot allò que volgués llegir sense traves de cap tipus. Com ell mateix va dir, es va convertir en un ratolí de biblioteca."

Asimov va convertir-se, amb el temps, en un divulgador científic molt popular, va escriure llibres sobre les més diverses disciplines així com llibres de text. El petit ratolí de biblioteca va acabar convertint-se en un gran escriptor!

Dels seus llibres de ciència ficció, destaquen els que formen part de la saga de la Fundació, així com els de temàtica de robots. Totes dues sagues van ser concebudes de forma independent, tot i que l'autor, i més endavant els continuadors de la seva obra, les van provar de fusionar. Pel que fa a la Fundació, és una trilogia que va començar a escriure els anys quaranta i està considerada la millor sèrie de ciència ficció de tots els temps. Es tracta d'un relat sobre la història de la nostra galàxia on existeix una organització política en forma d'imperi que, en el seu declivi, crea la Fundació amb motiu de preservar la cultura.